

Nr 35.

Av herrar Westman och Ericson, Oscar, om skrivelse till Konungen angående viss ändring i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar.

Under de år, som förflutit efter antagandet av lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar, särskilt under nu rådande nedgångstid, har en omfattande och dyrköpt erfarenhet givit vid handen, att de ekonomiska föreningarna genom denna lag icke erhållit en organisation, som utmärkes av tillräcklig ekonomisk trygghet och hållfasthet. De förluster, som till följd härav åsamkats delägare i dylika föreningar och utomstående, som med dem haft förbindelser, ha varit betydande, och det torde icke kunna bestridas, att dessa förluster i vida kretsar skapat misstro och misstämning mot detta slag av ekonomiska organisationer. Det synes vara i näringslivets intresse, att de brister undanröjas, med vilka den form för ekonomisk samverkan, som dessa föreningar erbjuda, visat sig vara behäftad.

Bland de brister i organisationsformen, som framträtt i praxis, skola här endast några av de viktigaste framhållas.

Det har visat sig vara ödesdigert i ett stort antal fall, att lagen icke uppställer som villkor för registrering av ekonomisk förening, att viss del av medlemmarnas insatser blivit inbetald. Till följd härav ha föreningar, som varit mycket stora företag, i vissa fall miljonföretag, satts i gång med ytterst obetydligt, stundom så gott som intet kontant kapital. Det är nämligen icke ovanligt, att medlemmarna vid föreningars bildande inbetala endast $\frac{1}{10}$ av sin insats kontant, medan de återstående $\frac{9}{10}$ av insatsen erläggas medelst revers. Av de kontant inbetalda medlen har understundom största delen eller allt åtgått till provision åt agenter för medlemsanskaffning eller till andra organisationskostnader. Föreningen finansieras sedan på det sätt, att medlemmarnas andelsreverser belånas. Ett företag, som från början har att bära skuld-

ränta i dylik omfattning, är givetvis i många fall på förhand dödsdömt. Det kan under inga omständigheter anses vila på en solid ekonomisk bas. Erforderligt synes därför vara, att lagen såsom villkor för registrering av ekonomisk förening föreskriver, att viss del av kapitalet skall vara konstant inbetald. För att ernå en betryggande ordning skulle denna del lämpligen — motsvarande förhållandet vid aktiebolag — kunna sättas till minst hälften av det i företaget tecknade beloppet.

För många ekonomiska föreningar, särskilt för sådana, som till större del bundit sitt kapital i fasta anläggningar, har det visat sig medföra skada, att lagen medger medlem en mycket vidsträckt rätt till utträde. Sedan förening bestått i viss tid, som enligt lagens regel i stadgarna får bestämmas till högst två år, har medlem en uppsägningstid, som i stadgarna icke får sättas längre än sex månader, och som är blott en månad, om ingen tid bestämts i stadgarna, varefter medlem avgår vid tiden för närmast följande räkenskapsavslutning. Sex månader därefter har han rätt att bland annat utfå den inbetalda insatsen i den mån föreningens behållna tillgångar därtill förslå. Denna bestämmelse kan tydligen tillskynda skada, dels i det fall, att ett antal medlemmar på grund av ogrundade farhågor för företagets soliditet uppsäga sig och därmed framtvinga en ekonomiskt ofördelaktig likvidation, dels i det fall, att vissa medlemmar vid ett förlustbringande företag använda sig därav för att undvika att i lika mån som de övriga bära den motsedda kommande förlusten. Den utväg lagen anvisar att i sist angivna fall förhindra genomförandet av en dylik plan är, att beslut av föreningen fattas om dess trädande i likvidation. Det borde, synes det, icke möta betänkligheter att förlänga uppsägningstiden till, exempelvis, två år och därmed giva ekonomisk förening en principiellt fastare konsistens, i synnerhet om bestämmelserna rörande förenings trädande i likvidation samtidigt omarbetades, så att de bleve mera betryggande för medlems rätt.

Som en brist i lagen måste nämligen betraktas, att den icke innehåller föreskrift, att förening skall träda i likvidation, då insatskapitalet till viss del gått förlorat. Att åtminstone för vissa slag av ekonomiska föreningar en bestämmelse, motsvarande den, som aktiebolagslagen i detta avseende innehåller, vore i hög grad lämplig, styrkes av erfarenheten.

Till slut må även framhållas, att anledning från det allmännas sida ej synes föreligga att ej underkasta särskilt våra större ekonomiska föreningar en kontroll, motsvarande den, som i fråga om aktiebolag möjliggjorts genom den för dem föreskrivna skyldigheten att till registreringsmyndigheter insända vissa uppgifter rörande sina ekonomiska förhållanden. I sitt år 1921 avgivna betänkande har trustlagstiftningskommittén uttalat, att erfarenheten från dess arbete givit vid handen, att det förtjänar undersökas, huru-

vida icke viss skyldighet att insända uppgifter av här berörda beskaflenhet borde, åtminstone i vissa fall, åläggas ekonomisk förening.

Med stöd av vad vi sålunda anført få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande lämpligheten av sådan ändring i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar, att ifrågavarande organisationsform kommer att erbjuda större ekonomisk säkerhet.

Stockholm den 19 januari 1923.

K. G. Westman.

Oscar Ericson,
Oberga.
